

ADAT

M. A. M. RENES-BOLDINGH

ADAT

G. F. CALLENBACH N.V. — UITGEVER — NIJKERK

420646

MN
839.3136
REN

MAY 1987

in Negara

to

HOOFDSTUK I

Er gebeurt niet veel, die ochtend. Met goed recht zou men kunnen zeggen, dat er in 't geheel niets gebeurt. In ieder geval niet meer, dan een windzucht door het palmenwoud der mensheid, een rimpeling van de uiterste oppervlakte der in tropische stilte dromende mensenzee.

Wat immers is 't

Een zien, een herkennen, een roepen bij de naam met de veraste bijklank, welke alleen een lange scheiding er in kan leggen.

„Atéel Sittil“

„Moedin! Hoe kom jij hier!“

Meer niet.

Maar het zijn een Meisje en een Jongen, die aldus elkander roepen en hun stemmen zijn als 't allereerste mensengeluid in een nieuwgeschapen wereld. Zingend zetten ze de roman van Sitti en Moedin in.

Zoals ze nu elkaar vinden, hebben ze nog nimmer elkander gekend: tot volle wasdom uitgegroeide mensenkinderen. Kinderen naar hun opkomst uit 't pas-ontgonnen tropenland, met 't bevende lichtverlangen in zich, dat een gave van het Westen is, met de overmoed van hen, die hun volk ver vooruitgesprongen zijn. . . . terwijl op de achtergrond de oude, zwarte

slagschaduw van dat volk zich legert, een grimmig ineen-gedoken dier, dat ieder ogenblik zich uit kan strekken om moordend te slaan.

Men zou kunnen denken, dat de bergen, die naar het Westen toe de smaller wordende kustvlakte afsluiten, de gigantische en demonische versteningen zijn van de volksschaduw. Uitermate grillig in hun contouren, dreigend in hun blikken van mysterieuze hoogte, machteloos nochtans in hun opsteigere naar gewenste hemelboog. Hun passen verdedigen ze met mistbanken, uit hun breukranden, littekenen van oude wonden, steken zwavelbronnen dreigende vuisten omhoog. Rotsspitsen grijpen voorbijzeilende wolken aan, scheuren ze uiteen, vermeesteren een witte wolkenflard ten banier in de strijd om 't bestaan. Maar al met al zijn hun voeten zo diep en vast geworteld in het oergesteente dezer wereld, dat het oordeel „van de aarde aarde“ zelfs van hun trotse wit-omhangen toppen niet kan worden weggenomen. Slechts het Licht, dat van de Hemel daalt, vermag hun dreiging te breken.

Het Licht der wereld strijdt voor Zijn heilige zaak in 't jeugdland van den Jongen en het Meisje. Ook zij beiden hebben de oproep tot het Koninkrijk vernomen, zij het door de gebrokenheid van menselijke stemmen heen. Christenjongeren zijn ze beiden. Bewust. En dit bewustzijn bewaren ze als een schoon en waardevol ornament, een geschenk van hoger hand, waarop men prijs dient te stellen. Duizenden van hun volksgenoten hebben dit schone ornament gegrepen of ontvangen en het een ereplaats in woning en leven gegund. Men moet daar niet gering over denken: 't is duizendmaal meer, dan wat menig hoogverlicht Europeaan aan geestelijke waarden bezit.

En verder: ook het Christendom, dat men slechts ten dele begrijpen en slechts zeer ten dele beleven kan, is een gouden

schat vergeleken bij de duivelse duisternissen, welke eeuwen lang land en volk hebben ombroed. 't Maakt, dat men met vrije blik om zich heen en omhoog durft zien in deze en in de toekomstige wereld. 't Geeft de onrustige vogel een nest, waarheen hij in noodgetij vluchten kan. 't Sluit de mogelijkheid in zich tot vrede en veiligheid bij eigen volk en nabuur. 't Is een aanbevelingsbrief op de levensreis, een goed en betrouwbaar paspoort, daar 't in ieder geval op een zekere geestelijke standing duidt. Er zijn er in 't vaderland van Moedin en Sitti minder die hun Christenzijn door de modder en het vuil van de levenswegen slepen, dan in 't oude Europa, dat de voorrang had. Zelfs zijn er velen, bij wie de Barita na Oelie, de Schone Tijding Gods, geen ornament meer is, doch de levende inhoud van hun leven.

Marcoes, de vader van Moedin, is een van deze ingeleiden, die den Geest hebben toegelaten, dit laatste en meest beslissende werk aan hen te volbrengen.

Pandita Marcoes is echter in de ogen van zijn zoon reeds een oud en stil man geworden, die in een kleine bergnegorij zijn achtenswaardig werk aan de zielen doet.

Aan de jeugd daarentegen is 't avontuur van het stadsleven. De jeugd heeft, buiten 't ornament in de stille schatkamer, te rekenen met de gloed der tropenzon, die brandt in hun binnenste aderen en die hun dagen maakt tot een hevig en haastend wonderwerk.

Weliswaar bestaat er een zekere wisselwerking tussen beide levensafdelingen.

Er is correctie: men wil zijn Christendom niet te schande maken. Ook zijn er dringende wensen en noden, welke men, zo men ze aan God kenbaar maakt, gebeden noemt. 't Verraderlijke van zulke verzoekschriften is echter, dat God, om onver-

klaarbare redenen, ze dikwijls niet inwilligt. Hoe eenvoudig het voor Zijn Almacht ook moge schijnen, Hij willigt ze dikwijls niet in.

In dergelijke gevallen dient men zelf paraat te zijn; zich de gewenste dingen toe te eigenen, eer 't aroma der echtheid ervan vervliegt. Eer misschien een der grillige volkschaduw en zich losmaakt van zijn massief en nader sluipt en scheiding brengt.

In dergelijke gevallen neigt men wederom achterwaarts naar het oude heidendom, dat zelfhandhaving als eerste en grote bestaanswet voorschreef.

Ook dit paraatzijn, dit kappen van kronkelwegen rondom Gods ondoordringbaar woud, dit afdwalen en verder strompelen, om ten slotte toch weer te worden aangetrokken door de Eeuwige armen, is een roman. De roman van den Geest, die levens schept en herschept, teneinde ze aan God terug te kunnen geven, zonder blaam.

Zo is het Meisje en zo is de Jongen; broze wonderwerken van des Meesters hand. Onspoeld en gedragen door de branding van de levenszee. Met mogelijkheden in zich, om, gebarsten, beschadigd, in scherven geslagen, ten onder te gaan in zand en modder. Maar ook met de mogelijkheid om gaaf en schoon-gepoeld te voorschijn te komen aan de eeuwige kust, tot eer voor hun Maker en Leidsman.

Nu doet de Geest hun wegen samen lopen.

Van 't verre en veelbesproken — door de ouden om zijn vrijheid gevreesde — Java komt de ene weg, vers getrokken door het kielzog van een kleine, goedkope Japanse boot, die in zijn veelsortige lading ook, als dekpassagier, den Jongen heeft aangevoerd.

De ontberingen van de primitieve reisgelegenheid hebben

hem niet aangetast; hij ging zijn vaderland tegemoet, dat in de jaren van vreemdelingschap met gulden glorieschijn omstraald is geworden.

De andere weg, die van het Meisje, duikt op u't de vele wegen en wisselvalligheden van 't grotestadsbestaan, binnen welks omlijsting Sitti kantoorwerk gevonden heeft: een zeer matig betaald baantje, dat niettemin de bekroning is van een door studie en internaatleven veroverde zelfstandigheid, waaraan negen en negentig procent van haar volkszusters nog niet toe is.

Nu de wegen bijeen gekomen zijn, kan het sneppingswerk zijn voortgang hebben.

Toch is het reeds een her-ontmoeten en in de grond der zaak zijn Sitti en Moedin lang reeds met elkaar bekend. 't Verschil tussen toen en nu is alleen, dat in die eerste periode de nieuwe wereld nog in alle nevelwirdselen van de chaos lag. Er verrijst een schoolgebouw. Lichtgeverfde, houten één-verdiepingskast; veel licht, veel frisse berglucht, die alleen des Zaterdag plaats moet ruimen voor de stank-uitwasemingen van de lager gelegen passer, waar bij gelegenheid van de weekmarkt het volk uit wijde omtrek te samen dromt en waar rauw vlees en dode vis liggen te bederven tussen welkend groen en stervend fruit in de broeihitte van 't voortschrijdend morgenuur. Een dof en onverstaanbaar maar niettemin zeer intens geroezemoes van stemmen stijgt uit de dichte mensenkluwens op naar de open temper van Westerse wetenschap en in 't vrije kwartier hangen slappe jongenslijven over de lage borstwering van het schoolterrein, om met weemoedvolle ogen te staren naar de heerlijkheden die het passerleven biedt, en die nu verboden waar voor hen zijn. Eerst wanneer de gebiedende schoolbel heeft uitge-